

Mahmud Trajčić

HAFIZI-KUTUBI GAZI HUSREVBEGOVE BIBLIOTEKE

(Prilog historiji Biblioteke)

Gazi Husrevbegova biblioteka od svog postanka (osnovana 1537. godine), kako je poznato, nalazila se u sklopu Husrevbegove Kuršumlije medrese, jer je i po svojoj namjeni bila vezana uz ovaj naš vjersko-prosvjetni zavod. Istina u vakufnami o Gazi Husrevbegovoj medresi, kojom je utemeljena i njegova Biblioteka, stoji da se njom koriste i svi oni "koji se bave naukom". Prema ovom, Biblioteka je od svoga osnivanja imala karakter javne ustanove. Međutim, ona je ostala u sklopu medrese sve do 1863. godine, kada je za njene potrebe tadanji mutevelija Gazi Husrevbegova vakufa hadži Ahmed Asim beg (Mutevelić) ¹⁾ dao izgraditi posebne prostorije, koje su bile prislunjene uz Begovu džamiju, ispod same munare. To je bila jedna veća prostorija, 7 metara duga i 5 metara široka ²⁾ i pred njom manja prostorija, koja je služila i kao predvorje Biblioteke i jedan od ulaza (sporednih) u Begovu džamiju. Kako se vremenom knjižni fond povećavao i interes za materijale, koje Biblioteka posjeduje, proširio, godine 1935. je po odluci tadanjeg Ulema medžlisa jedan dio prostorija sarajevskog muftijstva adaptiran za potrebe Biblioteke i ona je iz dotadanih prostorija preseljena u ove, nove prostorije. Kasnije su biblioteci date i ostale prostorije bivšeg Sarajevskog muftijstva, tako da je Biblioteka zauzela cijelo lijevo krilo zgrade pred ulazom u Carevu džamiju. Kada su ustrojena 1959. godine starješinstva Islamske vjerske zajednice za pojedine republike i Ulema medžlisi prestali s radom, prostorije sarajevskog Ulema medžlisa su dodijeljene Gazi Husrevbegovoj biblioteci i ona se od tada nalazi u obje zgrade pred Carevom džamijom. Magazinske prostorije su smješte-

1. Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice. Sarajevo, 1932., str. 135.
2. Ćiro Truhelka, Gazi Husrefbeg, njegov život i njegovo doba. - Glasnik Zemaljskog muzeja, XXIV/1912., br. 1 i 2, str. 161.

ne u zgradi bivšeg muftijstva sarajevskog, a upravne i poslovne prostorije Biblioteke kao i čitaonica zauzimaju zgradu bivšeg Ulema međžlisa.

Da li je Biblioteka od svoga osnivanja imala i posebnog čuvara (bibliotekara) ili su tu dužnost obavljali muderisi medrese odnosno učenici njezini, teško je danas utvrditi, jer za to nemamo pisanih tragova. Istina, Mehmed Tarih u djelu *Osmanli muellifleri* kad govori o Husein ef. Sarajliji, poznatim pod imenom Kodža Muerrih, navodi da je Husein efendijin otac Muhamed ef. bio bibliotekar Gazi Husrevbegove biblioteke.³⁾ Po tome bi se dalo naslutiti da je Gazi Husrevbegova biblioteka, i dok je bila u sklopu Kuršumlije medrese, imala posebnog bibliotekara. I sarajevski kroničar Mula Mustafa Bašeskija u svome Ljetopisu spominje među umrlim i nekoliko bibliotekara, ali ne navodi u kojoj su biblioteci radili, pa nismo u mogućnosti ustanoviti, jesu li bili u službi Gazi Husrevbegove ili Abdulah ef. Kantaminije ili Osman Šehdi ef. biblioteke.

Kad se biblioteka preselila u nove prostorije u haremu Begove džamije, Uprava Gazi Husrevbegova vakufa odmah je imenovala dvojicu bibliotekara, odnosno "hafizi kutuba" (kako su se nazivali sve do 1945. godine). To se dogodilo 1864. godine, a ne 1863., kako se redovno do sada navodilo. Naime u godišnjim obračunima Gazi Husrevbegova vakufa⁴⁾ hafizi kutubi se prvi put javljaju 1281. godine po hidžri (knjige obračuna su vođene po hidžretskoj godini), što odgovara godinama 1864.-1865. po n.e. I plaće su im odmah određene: prvih godina prvi hafizi kutub je imao 1300 groša godišnje, a drugi hafizi kutub imao je 900 groša godišnje. Do nekoliko godina plaća prvog hafizi kutuba iznosila je godišnje 1500 groša pa 1800 groša, a drugog hafizi kutuba 1000, odnosno 1300 groša. Takve plaće su ostale do kraja turske uprave u Bosni i Hercegovini 1878. godine.

Sve do skora se mislilo i pisalo da je prvi, imenovani hafizi kutub bio Salih Sidki ef. Hadžihusejnović-Muvekit. Međutim prvi hafizi kutub je bio *hafiz Abdulah Ajni ef. Hasagić*, poznati sarajevski kaligraf - hattat. Potječe iz sarajevske porodice Hasagića, koji su stanovali na Banjskom brijegu (mahala džamije hadži Osmana Nalčadžića, porušena 1939). Bio je na glasu kaligraf, a bio je i pjesnik na turskom jeziku. Pred njim je, između ostalih, učio kaligrafiju i hadži hafiz Husein Rakim ef. Islamović, posljednji veliki hattat Sarajeva. Bio je vješt u više vrsta arapskog pisma, što je prenosio i na svoje učenike.⁵⁾ Nije se ženio i naslijedili su ga, između ostalih, i braća Avdaga i Vejsilaga Dalagija, jer im je majka bila sestra Abdulah Ajni ef.⁶⁾ Umro je 1872. godine i bio ukopan u porodičnom groblju, koje se nalazilo između njihovih kuća u današnjoj ulici Mehmed paše Sokolovića. Groblje je dignuto, kada se tu gradila stambena zgrada uskoro poslije svršet-

3. Sv. III, str. 46.

3a) Mula Mustafa Bašeskija, Ljetopis (1746-1804). Prevod s turskog, uvod i komentar Mehmed Mujezinović. Sarajevo. 1968., str. 234 i dr.

4. Knjige obračuna danas se nalaze u Gazi Husrevbegovoj biblioteci, ali još nisu registrirane.

5. H. Mehmed Handžić, H. Hafiz Husejn Rakim ef. Islamović. — Novi Behar, XII/1938-39., br. 20-21, str. 237-238 i Đoko Mazalić, Leksikon umjetnika, slikara, vajara, graditelja, zlatara, kaligrafa i drugih koji su radili u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, 1967., str. 55. Esad ef. Uzunić u svojoj Medžmui (Medžmuai — es'adije), kad govori o Abdulah Ajni ef. Hasagiću (list 49), navodi da je on na traženje Topal Osman paše prepisao jedan primjerak Mushafa za koji je iz Istanbula dobio nagradu u iznosu od 10.000 groša. Radi se sigurno o tome, da je Osman paša taj primjerak podario nekom od svojih prijatelja u Istanbulu.

6. Po tradiciji, koju prenosi hafiz Mula-hanuma Merhemić od svoga oca hadži Mujage, Hasagić je oporučio svojim sestrićima da vodu, kojom će biti okupan poslije smrti, ugriju na odrescima od trske, koja je ostala od dugogodišnjeg njegovog kaligrafskog rada pri oštrenju kalemovog vrha.

su njegovu dužnost obavljali zamjenici (vekili). To se može objasniti jedino time, da je iza njega ostala živa majka mu, pa je Uprava Gazi Husrevbegova vakufa, dok je ona bila živa, davala pola plaće njoj, a pola vekilu, što je u ono vrijeme bio čest običaj.

Za drugog hafizi kutuba 1864. godine je postavljen *Salih Sidki ef. Hadžihuseinović—Muvekit*.⁷⁾ Rodio se u Sarajevu, kuda mu se iz Čajniča doselio djed Fejzulahaga. Pohađao je Đumišića medresu, u Sarajevu poznatu pod imenom Drvenija, jer se nalazila uz drveni most, koji se nalazio između Šeher čehajina i Carevog mosta, a prema ulici Dugi sokak. Astronomiju je učio kod nekog turskog oficira i toliko se usavršio u tome, da je godinama izrađivao tekvime. Kad je Uprava Gazi Husrevbegova vakufa podigla 1859. godine Muvekitšanu, postavila je Salih ef. za muvekita. Otuda je i nazvan Muvekit i pod tim prezimenom je i on i njegovi sinovi Husein ef. i Akif ef. poznatiji, nego li pod pravim prezimenom Hadžihuseinović. Pored muvekitske službe vršio je i dužnost pisara u Gazi Husrevbegovu vakufu. Bio je, kako je već rečeno i drugi hafizi kutub u Gazi Husrevbegovoj biblioteci. Ali kako je bio zauzet u muvekitšanu i Gazi Husrevbegovu vakufu, ovu je dužnost više obavijao njegov zamjenik, nego on. Istina, on je izvršio prvi popis knjiga u biblioteci. Popis je sačuvan i pokazuje, da je uz ostalo bio i dobar kaligraf.

Salih ef. je uz svoje redovne poslove godinama sakupljao građu za historiju Bosne i Hercegovine. Plod toga dugogodišnjeg rada je opsežno djelo *Tarihi Bosna* (Povijest Bosne). Piščev autograf se nalazi danas u Orijentalnom institutu u Sarajevu, a prepis, koji je napravio Muhamed Enveri Kadić u Gazi Husrevbegovoj biblioteci. Pored ove *Povijesti Bosne*, Salih ef. je napisao i jedno djelo iz područja astronomije, kao što je izradio i dva vanredno lijepa globusa od drveta, koji opet pokazuju da je i u ovoj vještini bio pravi umjetnik. Iza njega je ostao i jedan prepis djela "Siradžije", iz šeriatskog nasljednog prava. Već je rečeno da je godinama izrađivao takvim, kao što je po svoj prilici uređivao i službeni kalendar "Salnamu". Umro je 12. marta 1888. godine. Njegovu smrt zabilježio je onovremeni Sarajevski list u broju od 14. marta (god. XI/1888.) str. 2, gdje između ostalog stoji: "... Pokojniku je bilo 63 godine, a u džamiji je služio oko 30 godina. Pored svoje pisarske dužnosti izdavao je od više godina ovamo kalendar "Salmanu" i Takvimu (vrememar). Bijaše marljiv, radin čovjek a u društvu prijatna starina". List "Vatan", koji je izlazio na turskom jeziku u tri broja je zabilježio smrt Salih ef. U broju 183 od 16. marta (3. redžeba 1305.) zabilježena je smrt Muvekitova. U broju 187 od 13. aprila (1. šabana 1305) izašla je vrlo lijepa biografija rahm. Salih ef., dok je u broju 192 od 18. maja (7. ramazana 1305.) izašao tarih, što ga je povodom Muvekitove smrti spjevao na turskom jeziku Husein Edib ef. Uskudari, vršilac dužnosti šejha Bistrigijine tekije u Sarajevu. Biografiju je po svoj prilici napisao Ibrahim-beg Bašagić. U njoj je istaknuto, da ga je u Muvekitšanu i kancelariji Gazi Husrevbegova vakufa naslijedio stariji sin Husein ef., a u Biblioteci mlađi sin Akif ef. Starijem sinu je bilo tada 30, a mlađem 19 godina.

7. Spomenica Gazi Husrevbegove četiristogodišnjice. Sarajevo, 1932., str. 64; Mehmed Handžić, Književni rad bosansko-hercegovačkih muslimana. Sarajevo, 1934., str. 41-42; Muhamed Hadžijahić, Salih ef. Muvekit. — Novi Behar, IX/1935-36, br. 17, str. 221-222; Franz Babinger, Fünf bosnisch-osmanische Geschichtschreiber. — Glasnik Zemaljskog muzeja, XLII/1930., str. 171; H. Mehmed Handžić, Dva važna izvora za historiju Bosne i Hercegovine za vrijeme osmanlijskog gospodstva. — Gajret, kalendar za 1939., str. 81-86; M. Tajib Okić, Jedan zaboravljeni istoričar XVIII veka (Ahmed Hadžinesimović iz Prusca). — Gajret, kalendar za 1939., str. 163; Bisera Nurudinović, Bosanske salname. — Prilozi za orijentalnu filologiju, X-XI/1960.-61, str. 257-258; Hazim Šabanović, Književnost muslimana BiH na orijentalnim jezicima. (Bibliografija). Sarajevo, 1973., str. 592-599.; Mehmed Handžić, Ei-Dževherul esna fi teradžimi ulemai ve šuarai Bosna, Kairo, 1349., str. 88.

vić (Zagorjeli). Rodom je iz Zagorja kod Foče, po čemu je često bilježen kao Zagorjeli. Učio je u Sarajevu i Istanbulu. U Sarajevu je pohađao Kuršumlju medresu i slušao predavanja Mustafa Hilmi ef. Hadžiomerovića. Bio je rođeni mualim, kako veli H. Kreševljaković, uz to veoma pobožan čovjek. Stajao je na čelu Gazi Husrevbegova mekteba (1893-1903) deset godina, a oko dvadeset godina je bio imam u Jahja pašinoj (Ćurčića) džamiji. Bio je odličan stolar i u tome je nalazio za sebe odmor.⁸⁾ Hidžretske 1285. godine (1868-1869) zabilježen je kao vekil Hasagića, a do godine je vekil Salih ef. Muvekita. I od tada pa do hidžretske 1309. godine (1891.-1892.) on je vekil ili Hasagića ili Muvekita. Prema tome dužnost hafizi kutuba kao vekil obavljao je 24 godine.

Sulejman ef. Hasagić, brat Abdulah Ajni ef., spominje se od godine 1877. kao vekil prvog hafizi kutuba. Je li on stalno od te godine vršio tu dužnost ili nije, teško je ustanoviti, jer u godišnjim proračunima nije uvijek spominjato ime, nego samo vrsta službe. Godine 1882. Sulejman ef. se zadnji put spominje kao vekil prvog hafizi kutuba. I on je pripadao ilmijanskom staležu. Izvjesno vrijeme je živio u Istanbulu, gdje su njegovi sinovi Abdulah (Avdija) i Salih stalno bili nastanjeni.⁹⁾

Akif ef. Hadžihuseinović-Muvekit postao je drugi hafizi kutub polovinom 1888. godine, poslije smrti svoga oca Salih Sidki ef. Rođen je u Sarajevu oko 1870. godine. I on je pohađao Đumišića (Drveniju) medresu. Kaligrafiju je učio kod hadži hafiz Husejn Rakim ef. Islamovića, a astronomiju, sigurno od svoga oca i starijeg brata Husein ef. Poslije bratove smrti 1899. godine Akif ef. je postavljen i za muvekita Gazi Husrevbegove muvekithane. I jednu i drugu dužnost Akif ef. je vršio do smrti. Umro je u drugoj polovini 1937. godine. Kao muvekit uređivao je i izdavao dugi niz godina Takvim. Za prvog hafizi kutuba Akif ef. je postavljen 1897. godine. Kao hafizi kutub on je izradio popis knjižnog fonda Gazi Husrevbegove biblioteke. To je radio na način, koji je bio uobičajen i na istoku i kod nas. Popisivao je djela po disciplinama, a ne po abecedi. (O tome opširnije u članku H. F. Hadžibajrića u ovome svesku Anala). Da je i Akif ef. bio dobar kaligraf, pokazuje ovaj njegov Popis, koji se i danas čuva u Biblioteci i služi kao jedno od pomagala pri obradi ranijeg knjižnog fonda biblioteke.

Godine 1897. kratko vrijeme je bio vekil prvog hafizi kutuba *Ibrahim ef. Muja-
lović*, zvani Habibija. U godišnjim troškovnicima nekad se bilježi kao Neretvali. Rodom je od Konjica i otuda mu taj naziv. Bio je po zanimanju mualim. Osim toga bio je prvi muezin Gazi Husrevbegove džamije i džuzhan. Kako je te godine postavljen Akif ef. Muvekit za prvog hafizi kutuba, Ibrahim ef. je postao drugi hafizi kutub i niz godina obavljao tu dužnost. Do koje godine je radio u Biblioteci, nismo bili u stanju ustanoviti, jer u pisanim, dostupnim dokumentima nismo našli podatke o prestanku njegova rada u biblioteci.

Hafiz Muhamed ef. Muharemagić je postao 1917. godine drugi hafizi kutub. U njegovu osobniku stoji da je u ovoj dužnosti naslijedio *Salih ef. Hasagića*. Ko je ovaj Hasagić i otkada je bio hafizi kutub, nije se moglo ustanoviti. Da li je on sin Sulejman ef. Hasagića i je li uopće u rodu sa ovom porodicom, ostaje da se i dalje traga za dokumenti-

8. Spomenica..., str. 45.

9. Podatke o Sulejman ef. i njegovim sinovima dobio sam od Zehra han. Kurbegović, rod. Handžić, čija je majka sestra Avdage i Vejsilage Dalagije.

ma iz kojih bi se ustanovilo njegovo porijeklo, odnosno srodstvo sa sarajevskim Hasagićima, kao i otkada je bio u službi Gazi Husrevbegove biblioteke.

Muharemagić je rođen u Sarajevu 1872. godine. Pohađao je Carevu medresu. U Sarajevu je bio poznat pod popularnim nazivom Hafiz s Mutnog potoka, jer je i rođen i stanovao u mahali Abdul-Halimagine džamije, poznate pod imenom Mutni potok. Dugi niz godina bio je imam ove džamije. Od godine 1921. je obavljao i dužnost džuzhana Gazi Husrevbegove džamije. Kada je 1938. godine umro Hafiz Sulejman ef. Čučak, vaziunokta (noktadžija) Begove džamije, Muharemagić je postavljen na njegovo mjesto. Sve ove povjerene mu dužnosti obavljao je do smrti 13. VI 1951. godine. U slobodno vrijeme pomalo se bavio i terzijskim zanatom, koji je još kao dječak naučio. I Muharemagić i Akif ef. Muvekit uspješno su obavljali dužnost hafizi kutuba. Dobro su poznavali knjižni smještaj, a kako su znali i orijentalne jezike (Muvekit arapski i turski, a Muharemagić turski), s lakoćom su usluživali posjetioce biblioteke, a onim koji nisu znali orijentalnih jezika, pomagali i u traženju potrebnog materijala.

U januaru 1937. godine premješten je *Hadži Mehmed ef. Handžić* iz Gazi Husrevbegove medrese u Biblioteku "na veliku sreću nauke i nas", kako je to naveo prof. H. Kreševljaković u svojim uspomena na rahm. H. M. Handžića.¹⁰⁾ Premješten je u Biblioteku s ciljem, da izradi katalog rukopisa ove kulturne ustanove, kako bi naučna javnost saznala, šta se sve u ovoj Biblioteci nalazi. On se tog posla odmah prihvatio, ali ga je smrt pretekla pa taj veliki i važni posao nije doveo ni blizu kraja.

Rođen je u Sarajevu 16. XII 1906. godine gdje je završio osnovnu i srednju školu. Studirao je teološko-orijentalne nauke u Kairu na El-Azheru, gdje je diplomirao 1930. godine. Po povratku u Sarajevo postavljen je za supleta-muderisa na Gazi Husrevbegovoj medresi, gdje ostaje do premještanja u biblioteku. Jedno vrijeme je honorarno predavao vjeronauku na I muškoj gimnaziji u Sarajevu. Od školske 1939/40. godine honorarno je predavao na Višoj islamskoj šeriatsko-teološkoj školi osnove šeriatskog prava (usuli fikh) i tumačenje Kur'ana (tefsir). Kao odličan vaiz u brojnim sarajevskim džamijama (Begova, Careva, Čekrekči Muslihudinova, Vekil-Harč-Hadžijska) održavao je vazove. Držao je predavanja po muslimanskim društvima (Merhamet, Trezvenost, Hurijet) u Sarajevu kao i izvan Sarajeva (Visoko, Travnik, Rogatica, Zagreb). U maju 1944. godine postavljen je redovnim profesorom na Višoj islamskoj šeriatsko-teološkoj školi. Međutim 29. jula te godine je iznenada umro poslije jedne, reklo bi se, bezazlene operacije, tako da na Višoj islamskoj šeriatsko-teološkoj školi nije uspio održati ni nastupnog predavanja.

Handžić se istakao i kao odličan i svestran pisac. Pisao je čisto teološke rasprave, zatim radove iz historije islama i muslimana. Naročito je zaslužan kao istraživač književnog stvaranja bosansko-hercegovačkih muslimana na orijentalnim jezicima kao i naše alhamiada književnosti. Pisao je na srpskohrvatskom i arapskom jeziku. Istakao se i kao plodan prevodilac sa arapskog i turskog jezika. Prevodio je naše pisce, koji su pisali na arapskom i turskom jeziku (Hasan Kafi Pruščak, Sabit Užičanin, Ali-dede Mostarac i dr.). Bio je počeo prevoditi opširnu historiju islama Asri seadet sa turskog jezika, ali ga smrt i u tom poslu prekinula. Iako je pisao relativno kratko (16 godina), napisao je i objavio preko 300 što kraćih, što dužih radova. I u rukopisu je ostalo nedovršenih a započetih radova.

10. Naše prijateljstvo. - El-Hidaje, VIII/1944-45., br. 2-3, str. 68-80.

Po dolasku u Biblioteku, Handžić se dao svim žarom na posao. Počeo je sređivati i popunjavati onaj dio knjižnog fonda, koji je bio na srpskohrvatskom i drugim evropskim jezicima što se odnosilo na islam uopće, a bosanskohercegovačke muslimane i Bosnu posebno. I dotle se nešto sabiralo iz tih oblasti, ali nije bilo sistematskog rada, pa je on nastojao to nadoknaditi. Odmah se dao i na izradu kataloga rukopisa. Međutim on je u isti mah katalogizirao i štampane knjige na orijentalnim jezicima, jer je išao redom, a dotle rukopisi nisu bili rastavljeni od štampanih knjiga. Uspio je katalogizirati i obraditi 3240 jedinica, većinom rukopisa. Ali kako je Handžić uz ovaj posao radio i druge stvari, nije mogao više uraditi na obradi rukopisa, obzirom da su za vrijeme rata svi rukopisi bili smješteni na sigurnije mjesto bio je to razlog da Handžić nije produžio na ovom poslu. Kad je bio imenovan redovnim profesorom na Višoj islamskoj šeriatsko-teološkoj školi, morao je predati dužnost u Biblioteci, jer prije toga nije mogao biti uveden u novo zvanje. Zato je krajem juna 1944. godine predao dužnost bibliotekara s obećanjem, da će i dalje raditi na obradi rukopisa, čim se za to ukaže mogućnost. Međutim, kako je već rečeno, 29. jula je umro, čime su svi njegovi poslovi prekinuti.

Osim navedenih poslova, Handžić je pokrenuo akciju prikupljanja rukopisa i iz drugih mjesta Bosne i Hercegovine za Gazi Husrevbegovu biblioteku. Zahvaljujući tome iz Travnik je preneseno u biblioteku oko 300 rukopisa. Iz Gračanice su prenesene knjige (rukopisi) hadži Halil efendijine biblioteke. I ostaci biblioteka triju medresa u Foči također su preneseni u Sarajevo. I iz Ibrahim ef. Mostarca medrese u Počitelju prenesen je jedan dio rukopisa u Gazi Husrevbegovu biblioteku. Sve je ovo postignuto zahvaljujući nastojanjima H. M. Handžića. Drugi svjetski rat je omeo i ovu Handžićevu akciju.

Handžićevim radom i nastojanjem Gazi Husrevbegova biblioteka je u vremenu od 1937. do 1944. godine postala pravi naš naučni centar, gdje se mnogo toga i zaključilo i uradilo. Handžić je spremno pomagao svakomu, ko se na njegov obratio. Prevodio je mnogim sa arapskog i turskog jezika potrebne tekstove, upućivao na literaturu i izvore, ukazivao na nove naše pisce i njihova djela. Naročito je bio od koristi mladim i još nedovoljno upućenim našim piscima i kulturnim radnicima.¹¹⁾

U biblioteci je jedno vrijeme bio zaposlen i *hadži Mehmed ef. Potogija*, muderis, vaiz i imam iz Sarajeva. Kad je u Ulema medžlisu u Sarajevu uveden komesarijat 1936. godine i ukinuti muftiluci, Potogija je privremeno uzet u Ulema medžlis u svojstvu honorarnog fetva emina. Međutim kad su 1938. izvršeni izbori za članove Ulema medžlisa i kad je prestala Potogiji funkcija fetva emina, Ulema medžlis ga je dodijelio na rad u Gazi Husrevbegovu biblioteku. On je tamo sjedio i čitao, ali nije imao posebnog zaduženja u biblioteci.

Potogija je rođen u Sarajevu oko 1865. godine. Nauke je slušao u Pljevljima, Novom Pazaru, Istanbulu i Kairu. Po povratku u Sarajevo postavljen je za muderisadarsi ama u Gazi Husrevbegovoj džamiji. Kad je ova funkcija dokinuta koncem 1932. godine, H. Mehmed ef. je postavljen za džuzhana iste džamije. Bio je i drugi vaiz Begove džamije. U nekoliko sarajevskih džamija obavljao je imamsku i hatibsku dužnost. Kad je bio imam i hatib Čekrekči Muslihudinove džamije počeo je prevoditi hutbe na naš jezik (1934-1939. godine). Bio je i šejh Skenderpašine, pa Alipašine tekije. U Gazi Husrevbegovoj biblioteci je bio do konca 1947. godine.

11. Hamdija Kreševljaković, H. Mehmed ef. Handžić. — Narodna uzdanica, kalendar za 1945., str. 24-31; Mahmud Traljić, Hadži Mehmed ef. Handžić. — Bakije, kalendar za 1970., str. 86—93. List El-Hidaje posvetila je cijeli svoj dvobroj (god. VIII, br.2-3, str. 41-126) h. Mehmed ef. Handžiću u povodu njegove iznenadne smrti.

Hadži Mehmed ef. je bio veoma pobožan čovjek. Uz to volio je knjigu kao rijetko ko. Ako nije čitao, on je vrijeme u ibadetu provodio. Posebno je proučavao narodnu medicinu i ono što bi pročitao ili je zapisivao ili odmah drugima prenosio. Posjedovao je i svoju privatnu bogatu biblioteku. Skoro na svim tim knjigama bilo je njegovih bilježaka, po čemu se znalo, da ih je on čitao. I ako je bio blage naravi, znao je nekada, kada je smatrao da je potrebno nastupiti i vrlo odvažno i oštro. To je činio naročito kad su bila u pitanju muslimanska groblja (njihovo rušenje) i turbeta u Sarajevu.¹²⁾

"KITABUL-HAVI" od H. Mehmeda Handžića

12. Fejzulah Hadžibajrić, Merhum Hadži Mehmed ef. Potogija. — Glasnik VIS-a, IV/1953., br.1-4, str. 104-105.

Genealogija porodice Handžića u djelu "KITABUL-HAVI"

SUMMARY

HAFIZI KUTUBI AT THE GAZI-HUSREFFBEY'S LIBRARY (A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF THE LIBRARY)

At the Gazi-Husreffbey's Library, from the time when separated from the Kuršumli madrassa in 1864 until well in the 1944, there served two librarians - hafizi kutubi, as they had been called officially till the year 1945. Among them there were some very known persons, that played an important part in this or that respect in the life of the Moslims of Bosnia Hercegovina, particularly in Sarajevo. The first hafizi kutub, appointed in 1864, was Hafiz Abdulah Ajni Hasagić, the distinguished calligrapher-hatat, who run a calligraphic school as well. Salih Sidki Hadžihuseinović-Muvekit was an astronomer and a historian. He left behind History of Bosnia (Tarihi Bosnia) and a work in astronomy. Hadži MehmedHandžić was a professor, preacher and a distinguished Islamic writer. Although he died in the age of thirty-eight, his bibliography of published works contains more than three hundreds of entries. His writings belong to the Islamic studies, history of Islam and Moslims. His contribution to the research studies of the literature of the Moslims of Bosnia Hercegovina in Oriental languages is great. At the Gazi-Husreffbey's Library he started with cataloguing of manuscripts in possession of the Library.